

Camí reial, 2

M' estime més, però, oblidar els futurs minerals i tristíssims que no sé imaginar, i tornar al meu lloc d'infant contemplatiu, a la finestra, i al camí per on va continuar passant la història. A continuar mirant aquell carrer meu o carretera i recordar que per allí van caminar també, mal equipats, desordenats i mal armats, la major part a peu i molt pocs a cavall, els menestrals dels gremis revoltats de la Germania de València, rebels urbans del litoral mediterrani contra el poder opressor dels senyors, pel mateix temps que Luter predicava a Alemanya desobediència al papa i doctrines herètiques noves, lectura de la Bíblia, i repressió sense pietat contra els pobres pagesos rebels. Pobres rebels valencians, pobres fusters, teixidors, sabaters, que esperaven l'arribada d'un món nou i més just i feliç, i qui sap si l'aparició d'algun salvador encobert, que passaren per davant de ma casa, mal preparats i fanàtics, sense saber que el mateix emperador Carles de Flandes que havia de combatre l'heretge Luter també els combatria a ells, amb tropes enviades des de Castella pel gran camí reial, i amb els homes del duc Francesc Borja de Gandia, nét d'un papa de Roma: dissortats, que tornarien a passar derrotats i perduts, coberts de pols, de nafres i de sang, camí de la ciutat on encara serien perseguits pels carrers i les cases, penjats i esquarterats. Tal com passaren, menys de dos segles després, les tropes de l'exèrcit anomenat maulet, rebels contra el primer rei Borbó de Castella, que eren més pròpiament un poble alçat en armes que un exèrcit, sense saber tampoc que el seu paper era insignificant en el tauler d'escacs d'aquella primera gran guerra europea, i sense imaginar que poc després els seus aliats portuguesos i anglesos, vençuts i delmats en la batalla d'Almansa, farien aquest mateix camí sense poder ni tan sols defensar la ciutat, i que llavors el seu regne i país, que és el meu, seria proclamat inexistent, conquistat, ocupat, i annexionat (fins avui, i qui sap si també fins demà) pel país vencedor. Tots passaren llavors per davant de ma casa, castellans i francesos triomfants, i

Joan Francesc Mira

uns altres francesos un segle més tard, tropes d'un altre imperi, no dels Borbons sinó d'un tal Napoleó que volia també reescriure la història d'Europa, i en conseqüència el mariscal Suchet hagué d'assetjar i conquerir València, fet insigne pel

qual va rebre el títol de Duc de l'Albufera, un ducat pantanós i lacustre, tan prop del meu hort que jo hi podia arribar en quinze o vint minuts amb bicicleta.

I sempre gent mirant a una vora i a l'altra d'aquest camí antic, mirant i sense entendre que allò era també el pas de la història, dones plenes de por i d'angoixa amagant-se als canyars o a l'andana, nens amb els ulls molt oberts mirant passar les formacions armades i els combois d'artilleria i d'equipatge, llauradors que aturaven l'aixada o que intentaven ràpidament allunyar el cavall tement que se l'endugueren els soldats, sempre el terror al saqueig, a les violacions i a la rapinya, i sempre algun xiquet poc atrevit, contemplatiu, observant des de dins d'una porta entreoberta o des de la seguretat d'una finestra enreixada. Tal com ara, escrivint en aquest segle que en diem XXI, jo els he vist passar tots novament per davant de la meua finestra dels anys d'infantesa, des dels dotze elefants de l'exèrcit d'Anníbal fins als camions de milicians de l'estiu del trenta-sis que corrien alegres al front d'Aragó, i als cotxes negres amb les inicials UGT o CNT pintades amb grans lletres blanques, amb la falç i el martell, cotxes que sota les lletres UHP o FAI portaven una calavera i dos ossos creuats com a presagi d'assassinats a l'alba, alguns dels quals s'aturaven al costat de ma casa, davant de la fàbrica de municions i del refugi antiaeri, just davant de la parada del tramvia. Potser els mateixos cotxes i camions amb els quals, passats menys de tres anys, falangistes amb camisa blava s'enduien els dissortats que ja estaven condemnats per endavant, abans de ser jutjats i afusellats, i enterrats en grans fosses comunes al Cementeri General de València, tan prop també de ma casa, on jo acompanyava mon pare cada any per Tots Sants a visitar el sepulcre dels avis. Però d'aquelles fosses, mon pare no me'n va dir mai res.

“Tal com ara, escrivint en aquest segle que en diem XXI, jo els he vist passar tots novament per davant de la meua finestra dels anys d'infantesa, des dels dotze elefants de l'exèrcit d'Anníbal fins als camions de milicians de l'estiu del trenta-sis que corrien alegres al front d'Aragó, i als cotxes negres amb les inicials UGT o CNT pintades amb grans lletres blanques”